

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Kannatetaan seuraavin reunaehdoin:

Resurssit tulee mitoittaa tosiasiallisten tarpeiden mukaisesti. Lisäksi tulee luoda rakenne, jolla mahdollistetaan reaaliaikainen vuoropuhelu toimistojen ja keskushallinnon kesken myös kiireellisissä asioissa. Rakennetta tulee myös kehittää sellaiseksi, että on selkeät toimivaltasuhteen asioissa, joissa edellytetään vuoropuhelua oikeusapu- ja edunvalvontatoimialojen kesken, esimerkkinä yhteiset toimitilat.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Keskushallinto mahdollistaisi suuremman painoarvon neuvoteltaessa ns. rajapinta-asioista esimerkiksi DVV:n ja pankkien kanssa.

Niiden asioiden osalta, joissa jo nyt käydään toimistotasolla paikallisen tason neuvotteluja yhteistyötahojen kesken ei ole nähtävissä merkittävää muutosta.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyysperiaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

Lähtökohtaisesti esteellisyyskysymykset on selvityksessä huomioitu ja tiedostettu melko hyvin. Asianajo-oikeudellisesti tulee kuitenkin pohtia syvällisemmin sitä, onko tapaohjeiden mukaista keskittää ns. vaativien ja laaja-alaisten juttujen hoitaminen toimistojen johtaville julkisille oikeusavustajille huomioiden asianajollinen itsenäisyys ja päämiehen oikeus valita avustajansa,

huomioiden myös se, että toimiston johtavaksi tulisi valikoitua johtamisominaisuuksiltaan, ei niinkään asianajollisilta taidoiltaan, kyvykkäin henkilö.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Pitkällä aikavälillä yhtenäinen toimintamalli ja yhtenäiset toimintatavat voidaan virastomallilla turvata nykyistä paremmin. Lyhyellä ajalla ja paikallistasolla nykyinen organisaatorakenne on ehdotettua organisaatorakennetta ketterämpi ja mahdollistaa tarvittaessa melko nopeankin reagoinnin, mistä esimerkkinä kielellisten oikeuksien toteuttaminen, virkojen kohdentamiset yms.

Palveluiden saatavuuden ja yhdenmukaisuuden turvaamiseksi on erityisen tärkeää, että keskushallinto pystyy turvaamaan mahdollisimman hyvin rekrytointien toteutumisen joustavasti ja reaaliaikaisesti siten että ei tule pitkiä htv-vajeita.

5. Pidättekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Lähtökohtaisesti mahdollistaa tehokkaan toiminnan.

Esityksessä ehdotetaan oikeusavun toimialajohtajan alaisuuteen talous- ja velkaneuvonnan apulaisjohtajaa, mikä esitys on hyvä, koska talous- ja velkaneuvonta on siirtynyt oikeusaputoimistojen alaisuuteen vuoden 2019 alussa ja toiminta on vielä kehittymässä etenkin ennakoivan talous- ja velkaneuvonnan osalta.

Ehdotettua virastorakennetta tulisi kehittää myös siten, että se pitäisi sisällään toimintamuodon, jossa kyettäisiin tarvittaessa nopeaan vuoropuheluun keskushallinnon ja yksittäisen toimiston kesken, myös sellaisissa asioissa, mitkä koskettavat kyseisen alueen oikeusavun ja edunvalvonnan yhteisiä rajapintoja, kuten toimitilanhankkeet yms.

6. Pidättekö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Keskushallinnon tehtävissä verkostomainen ja monipaikkainen työskentely on mahdollista, mutta toimintojen hajauttaminen tulee olla silti jollain tavoin ”ryhmittynyttä”; yksittäisten hallinnon työpisteitten luominen eri puolille maata ei ole toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista ja toimintaa eteenpäin vievää, vaan haavoittuvainen.

Nykyinen toimistojen toimipaikkaverkosto tulisi säilyttää.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Resurssien realistinen arvioiminen ja mitoittaminen jo toiminnan alkuvaiheessa on erittäin tärkeää, minkä vuoksi selvitystä tulisi tältä osin syventää, kuten myös sijaistusten osalta. Esimerkiksi rekrytointien osalta, mitkä vievät merkittävästi aikaa, resurssien realistinen arvioiminen ja oikea sekä viiveetön kohdentaminen on tärkeää. Toimistoille tulee turvata riittävät resurssit niiden rekrytointien osalta joissa ne ovat mukana.

Lehtinen Sinikka

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri - Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, johtoryhmä